

## ATVADU VĀRDI LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS GODA LOCEKLEI

## DŽEMMAI SKULMEI

20.09.1925–09.11.2019

Kopš 1992. gada, tātad kopš Trešās Atmodas laika, gleznotāja, sabiedriskā darbiniece, mākslas dzīves organizatore, politiķe, māte, izcili skaista sieviete Džemma Skulme bija “mūsējā” — ar akadēmiskās saimes vienbalsīgu balsojumu ievēlēja par Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda locekli. Viņas apziņā šis apzīmējums bija saistīts ar godu kā personības sirdsapziņas un uzticamības mērauklu, un, saņemot šo nosaukumu, māksliniece jutās patiesi pagodināta, jo viņas veikums tika pielīdzināts akadēmiskiem

nopelniem. Pat, ja gleznotājas un mākslas dzīves vadlīniju veidotājas izcilajā mūžā akadēmiskums nebija saistīts ar kultūras procesu zinātnieku pētniecību, viņas bagātā dzīves pieredze, talants, intuīcija, cilvēku un mākslas pazišana piešķīra ikvienam viņas vērojumam, vārdam un atziņai akadēmisku svaru. Tādu mēs viņu mīlējām dzīvē, un arī Veļu laika iekrāsotā Džemmas Skulmes aiziešana bezgalībā neļauj mums runāt par mākslinieci pagātnes formā. Viņas sievišķībai bija ārkārtējs spožums, un viņas prātam



*Džemma Skulme un  
Ojārs Spāriņis  
Melngalvju namā  
2004. gadā  
Džemmas Skulmes  
gleznu izstādē*

netrūka zinātnieka cienīga asuma. Viņa bija un paliek izcila personība Latvijas mākslā, Latvijas sabiedrībā, un paraugs mūsu visu dzīvei.

Mūsu pēdējās sarunas par mākslu notika 2019. gada vasarā, kad Džemma Skulme apņēmas uzrakstīt priekšvārdu grāmatai par gleznotāju Edgaru Vinteru. Savu solījumu viņa izpildīja, slīpējot domas par savas paaudzes oficiālās mākslas attieksmi pret Latvijas ainavas, klusās dabas un citu ar dzimtenes mīlestību piepildīto žanru kopējiem un visas paaudzes vārdā atvainojoties par pagājušā laika gadu desmitu laikā pieļauto nevērību un pārestībām. Atgriezies no slimnīcas, viņa uzrakstīja šādas patiesā laikmeta izjūtā balstītas rindas: "Toreiz, mainoties ideoloģijām, tiešā dabas vērojumā balstīta ainava

kļuva nevajadzīga un, pēc jauno ideologu sprieduma, tika atzīta kā izstādēm nederīga un pat laikabiedru un kolēģu nonievāta. Tas, protams, māksliniekam un viņa cienītājiem varētu bijis vissmagāk, vissāpīgāk. Bet gāja gadi, un laiks visu vērtē, un ieliek pūra lādē to, kas jāieliek".

Saglabājot un kopjot godīgumu kā dzīves un mākslas principu visaugstākajā pakāpē, Džemma Skulme ikvienam no mums ir atstājusi novēlējumu: "Mazas tautas liktenis ir svarīgs. Tas bieži ir citu rokās vai var būt citu rokās. Tālab jāslīpē un jāgodā tautas talants, tautas radītās vērtības jebkurā jomā." Dziļā cieņā, pateicībā un sērās kopā ar visu akadēmisko saimi —

**Ojārs Spāritis**

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents